

Projekta “Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras un ekonomiskajai izaugsmei”

monogrāfijas

uzņēmējdarbības sadaļas

3. Izglītība kā vērtība sociālekonomiskā un uzņēmējdarbības kontekstā

rezultāti

Autores: Iveta Mietule, Vija Melbārde, Zane Gusta, Maira Leščevica, Santa Lemša

3. Izglītība kā vērtība sociālekonomiskā un uzņēmējdarbības kontekstā

3.1. Uzņēmēju izpratne par izglītības vērtību indivīda un sabiedrības labklājībai

3.2. Augstākās izglītības vērtība cilvēkkapitāla veidošanā

3.3. Darbinieku izglītības, labjūtes/ labbūtības un darba vides mijiedarbība

3.4. Aktuālie izaicinājumi izglītībā uzņēmējdarbības veicināšanai

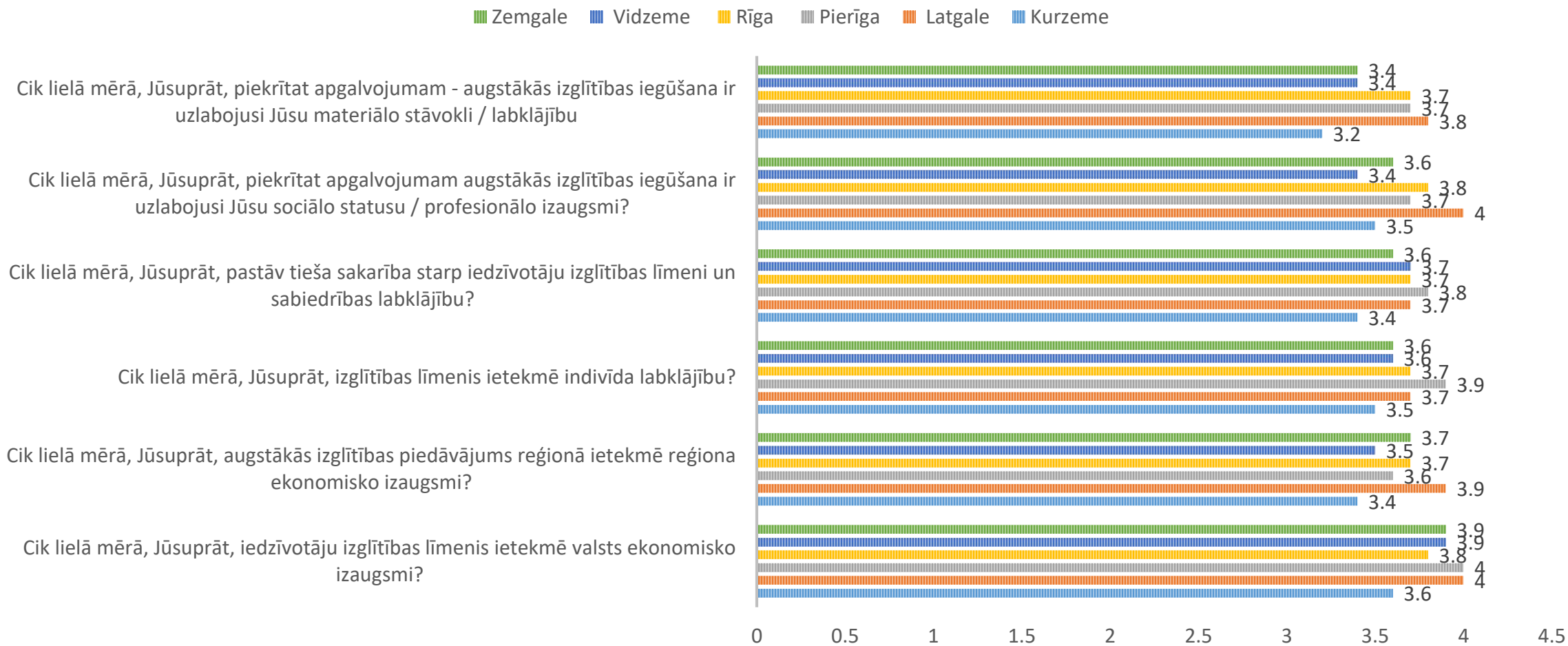
- Teorētiskā izpēte
- Aptaujas anketa
- Respondenti: N = 422 uzņēmēji
- Nodrošināta reģionālā pārstāvniecība

6 jautājumi uzņēmējiem

1. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, augstākā izglītība ietekmē **valsts ekonomisko izaugsmi?**
2. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, augstākā izglītība ietekmē **reģiona ekonomisko izaugsmi?**
3. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, augstākā izglītība ietekmē **katra indivīda labklājību?**
4. Cik lielā mērā, Jūsaprāt, augstākā izglītība ietekmē **sabiedrības labklājību kopumā?**
5. Vai augstākās izglītības iegūšana ir uzlabojusi Jūsu **sociālo statusu?**
6. Vai augstākās izglītības iegūšana ir uzlabojusi Jūsu **personisko labklājību?**

3.1. Uzņēmēju izpratne par izglītības vērtību indivīda un sabiedrības labklājībai

Uzņēmēju sniegtais vērtējumu apkopojums atkarībā no reģiona (vid.sv.v. ir 3.7)

Cilvēkkapitāls un izglītība

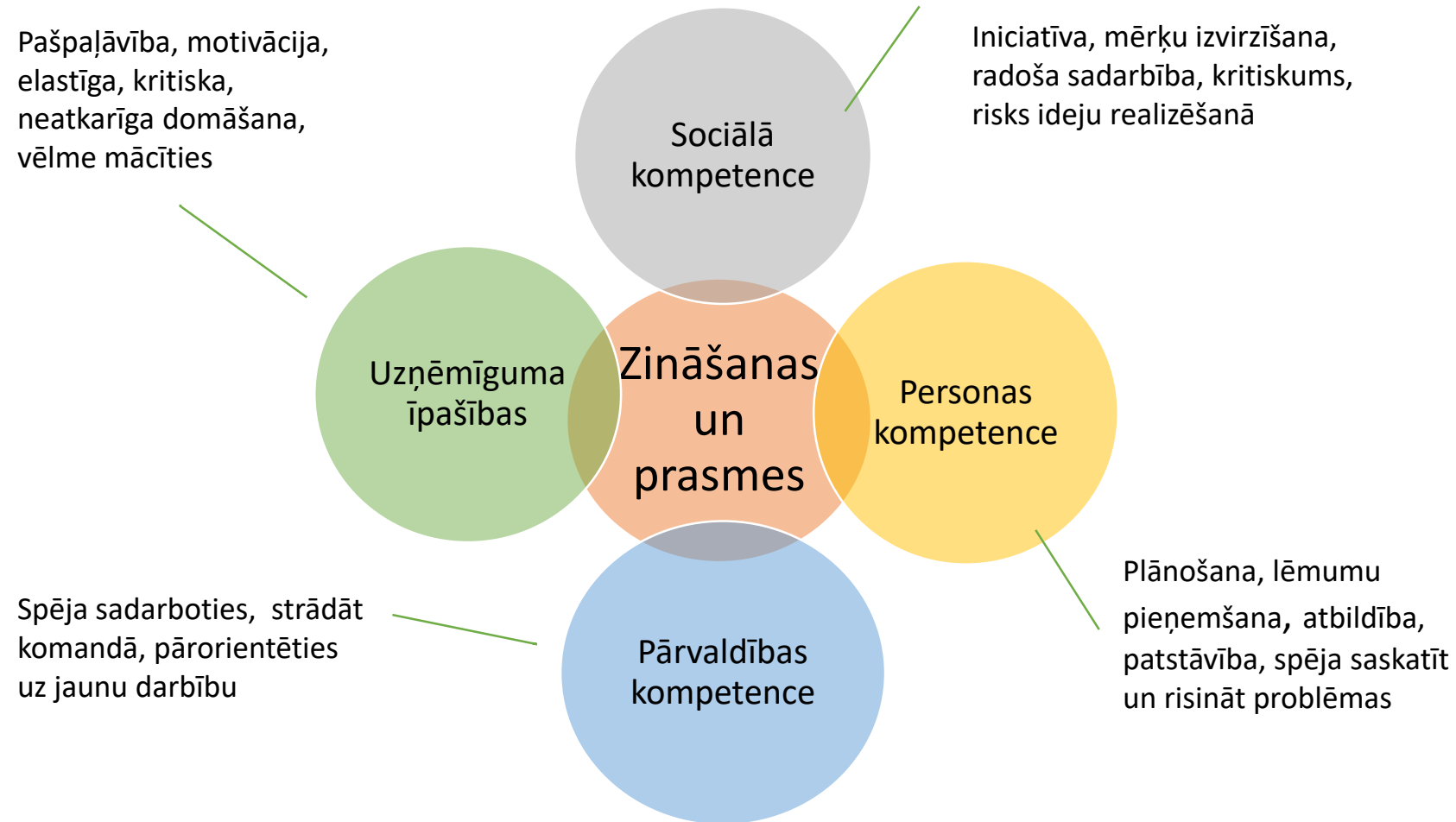
- **Cilvēkkapitāls** tiek radīts cilvēku pārveidošanas rezultātā, lai apveltītu tos ar iemaņām un spējām, kuras ļautu apgūt jaunus darbības paņēmienus un veidus (Coleman J.)
- **Cilvēkkapitāls** – cilvēks ar viņa fiziskām un garīgām spējām, ietverot zināšanas un prasmes, domāšanas veidu, spējas darboties noteiktā veidā, noteiktā sfērā un vidē, kas nosaka viņa vietu un lomu sabiedrībā, nodrošinot progresīvu sabiedrības un valsts sociāli ekonomisko attīstību (Lapiņa I.)
- Izglītības sistēmai jābalstās uz cilvēku iekšējo motivāciju un sadarbību
- Uzņēmējdarbības kompetenču attīstīšana

Pamatkompetences → uzņēmējspēja jeb uzņēmējkompetence → uzņēmējdarbība

Uzņēmējkompetence - zināšanu, prasmju un personības īpašību, spēju un attieksmju kopums, ***kas nodrošina sekmīgu uzņēmējdarbību***

- Cilvēkam jābūt gatavam būt darba devējam, nevis tikai darba ņēmējam

Uzņēmējkompetences elementi

Augstākās izglītības vērtība uzņēmēju skatījumā I

- Augstākās izglītības piedāvājums kopumā atbilst darba tirgus prasībām (vid.vērtējums 3,26)
- Darbinieku kompetence ievērojami uzlabojusies pēc augstākās izglītības ieguves(atzīst vairāk kā 45%), bet neskatoties uz ieguvumiem, vairākums uzņēmēju nav gatavi finansēt darbinieku izglītību (gatavi finansēt tikai 37,74%)
- Lielākajai daļai uzņēmēju nav noteikta viedokļa, ko gribētu pilnveidot augstākajā izglītībā (vairāk kā 36%), tikai 18% min prakses
- Teorētisko un praktisko zināšanu sabalansētība studiju programmās vērtēta kā viduvēja (vid. vērtējums 3), akcentējot prakses trūkumu
- Augstāk novērtēta augstskolu absolventu atvērtība jaunām idejām un inovāciju spēja, komunikācijas un sadarbības prasmes(vid.vērtējums -3,4), kā arī studiju un prakses pieredze ārzemēs (vid. vērtējums-3,5)
- Puse uzņēmēju ir piesaistījusi praktikantus, vērtējums studentu teorētiskajai (3,37) un praktiskajai sagatavotībai (3,17) kopumā apmierinošs
- Augstskolām pamatā jānodrošina vienlaikus gan starpnozaru, gan speciālās zināšanas (59,21%,), ceturtā daļa uzskata, ka būtiskākas ir starpnozaru zināšanas, specializēsies praksē

Augstākās izglītības vērtība uzņēmēju skatījumā II

- Uzņēmēji jauno darbinieku piesaistē priekšroku dod Latvijas augstskolu (83,55%) absolventiem, vairums izvēlētos valsts augstskolu absolventus (80,59%) no Rīgas (63,16%)
- Nespēj novērtēt iespējas sadarbībai ar augstskolām un to potenciālo atbalstu biznesam (20% nav atbildes vai nezina; vairāk kā 7 % - sadarbība nesekmēs biznesu un nav vajadzības; kā iespēju saskata praktikantu piesaisti (virs 6 %)
- Augstskolas varētu nodrošināt digitālās ,personību veidojošās un sadarbības kompetences, lai gan lielākā daļa uzņēmēju nespēj savas ierosmes noformulēt

Ekonomikas un vadības studiju programmās uzņēmēji redz kā profesionāls programmas ar lielu prakses īpatsvaru, tajās jāakcentē analītiskās un kritiskās domāšanas prasmes, organizāciju psiholoģiju un personālvadību, ētikas jautājumi, komunikācijas prasmes

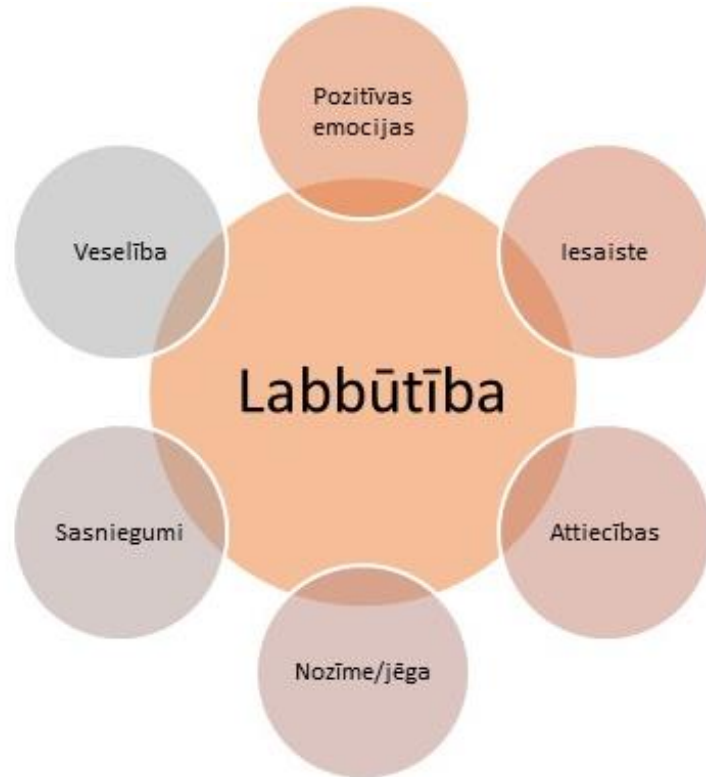
Neizprot zināšanu pārneses un komerciālizācijas būtību, tāpēc vairums uzņēmēju redz tikai kā sadarbību ar uzņēmējiem praksēs

Augstākā izglītība ir vērtība, taču tās piedāvājums un atbalsts uzņēmējdarbībai netiek pietiekami novērtēti ; uzņēmējiem sadarbības iespējas ar augstskolām neskaidras; nav izpratnes par augstskolu zinātnes potenciāla lomu zināšanu komercializācijā

3.3. Darbinieku izglītības, labjūtes un darba vides mijiedarbība

Labbūtība (*well-being*): visaptverošs garīgās un emocionālās labsajūtas koncepts, balstīts uz 5 dimensijām: pozitīvas emocijas, iesaistīšanās, attiecības, nozīme un sasniegums/produktivitāte

M. Seligman PERMA modelis (Seligman, 2012)

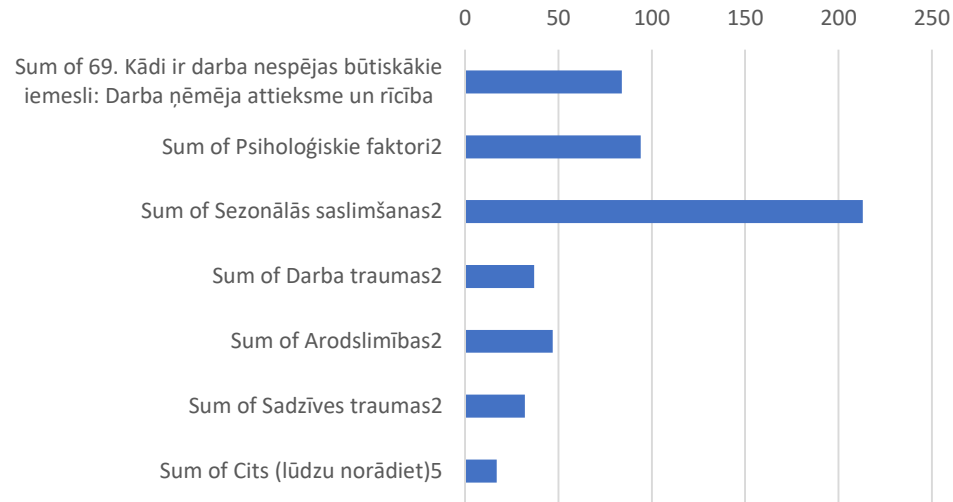

M. Swarbric astoņas labjūtes dimensijas (Swarbric, 2010)

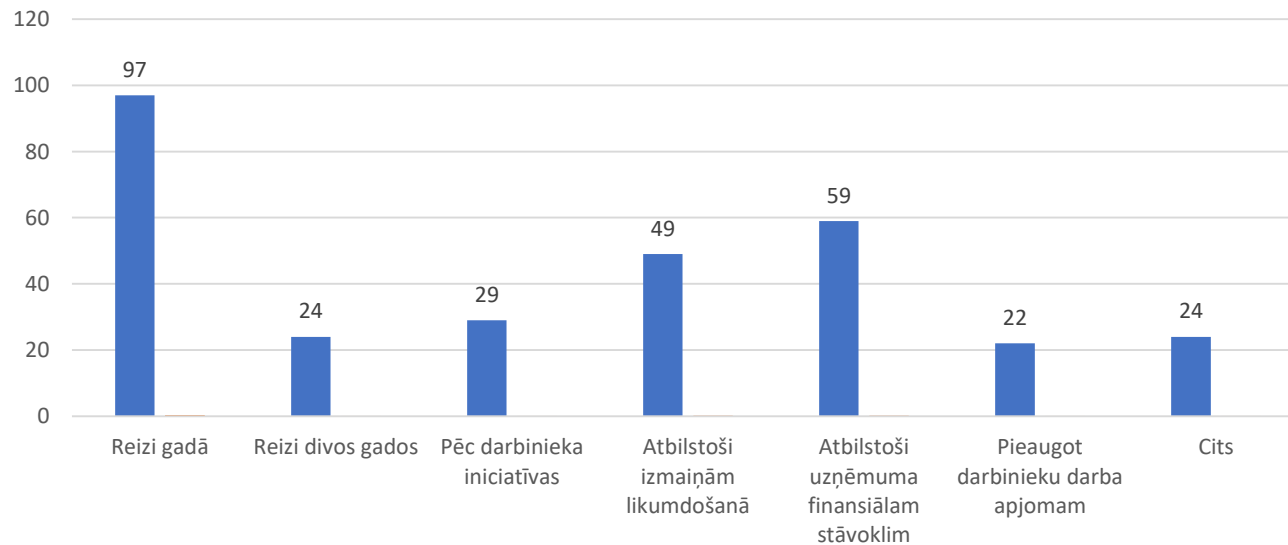
Labjūte (*wellness*) - visaptverošs fiziskās, garīgās un emocionālas labsajūtas koncepts, balstīts uz 8 dimensijām: fiziskā, darba, intelektuālā, sociālā, garīgā, vides, emocionālā un finansiālā dimensija (Myers, 2004; Chase, 2006; 2010 Swarbric, 2010; Dodge, 2012; Kowalski, 2014; Fisher; Diener, 2018)

3.3. Darbinieku izglītības, labjūtes un darba vides mijiedarbība

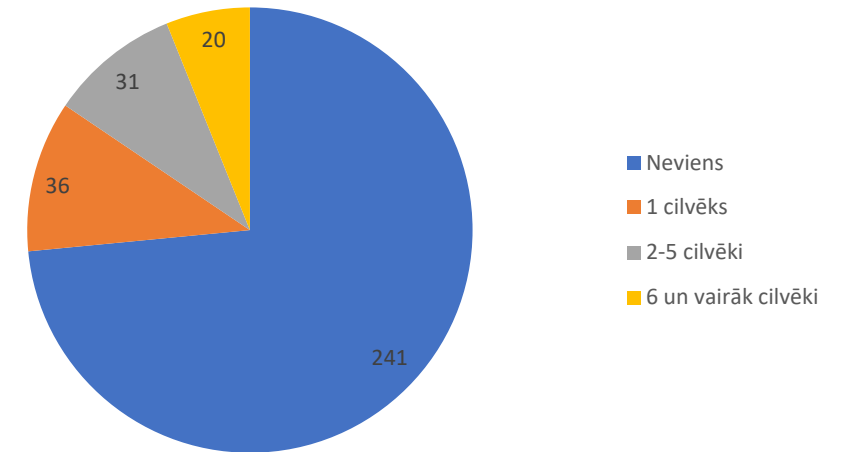
69. Kādi ir darba nespējas būtiskākie iemesli: Darba ņēmēja attieksme un rīcība

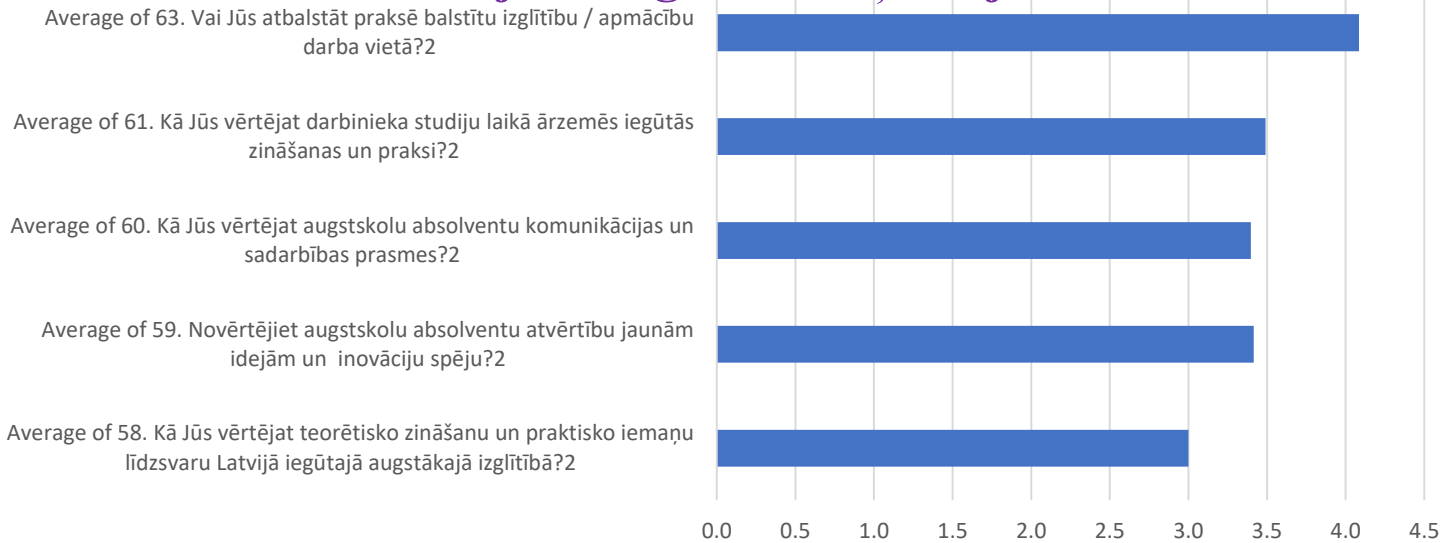
92. Cik regulāri Jūs pārskatāt darbinieku atalgojuma sistēmu, atbilstoši izmaiņām darba tirgū?

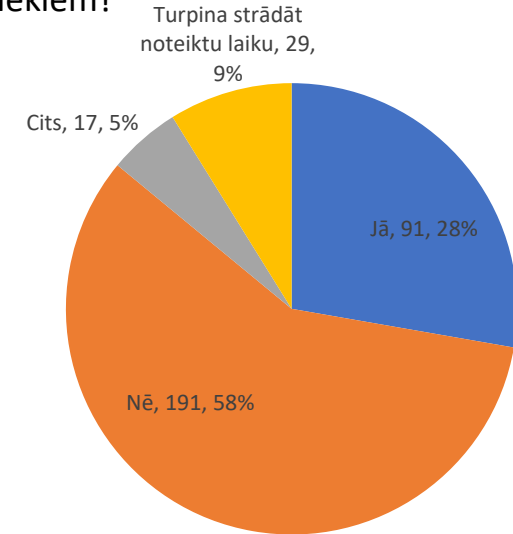
71. Cik Jūsu uzņēmumā ir nodarbināti cilvēki ar īpašām vajadzībām?

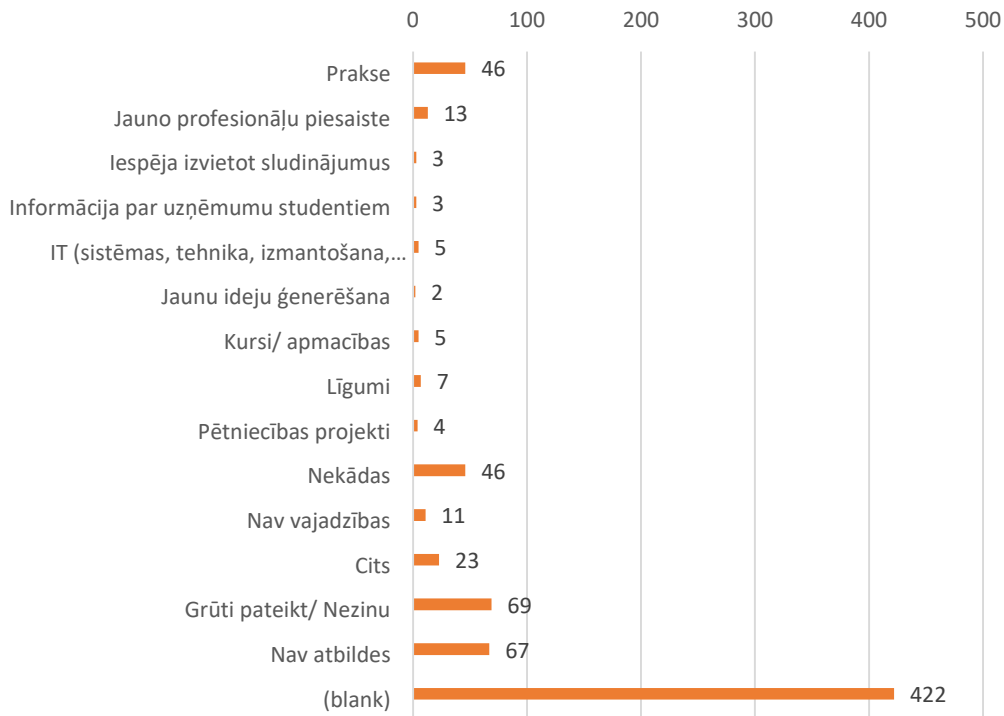
3.4. Aktuālie izaicinājumi izglītībā uzņēmējdarbības veicināšanai

56. Vai Jūs esat gatavi finansēt papildus augstāko izglītību saviem darbiniekiem?

73. Kādas sadarbības iespējas ar augstskolu sekmētu Jūsu biznesa attīstību?

Values		
81. Piesaistot jaunu darbinieku, Jūs izvēli / priekšroku dotu darbiniekam, kuram izglītība	Count of id	Count of id2
Latvijā	245	80.59%
Citā Eiropas Savienības valstī	38	12.50%
Citur	21	6.91%
Grand Total	304	100.00%

Values		
82. Piesaistot jaunu darbinieku, Jūs izvēli / priekšroku dotu darbiniekam, kuram izglītība	Count of id	Count of id2
Valsts augstskolā	254	83.55%
Privātā augstskolā	50	16.45%
Grand Total	304	100.00%

Values		
83. Piesaistot jaunu darbinieku, Jūs izvēli / priekšroku dotu darbiniekam, kuram izglītība	Count of id	Count of id2
Rīgā	192	63.16%
Reģionā	57	18.75%
Citur	55	18.09%
Grand Total	304	100.00%

Darbs turpinās un tuvojas fīnišam!!!

